

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у липні 2023 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

В Україні

ЮНЕСКО засудила російські атаки на буферні зони об'єктів Всесвітньої спадщини «Львів – Ансамбль історичного центру» (6 липня) та «Історичний центр Одеси» (19–23 липня). Зокрема після обстрілів Одеси генеральна директорка ЮНЕСКО Одрі Азуле наголосила: «Це обурливе руйнування знаменує собою ескалацію насильства проти культурної спадщини України. Я рішуче засуджую цей напад на культуру і закликаю російську федерацію вжити значущі заходи для дотримання своїх зобов'язань за міжнародним правом, включно з Гаазькою конвенцією про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 року і Конвенцією про охорону всесвітньої спадщини 1972 року». Уже 7 липня до Львова приїхала голова Бюро ЮНЕСКО в Україні К'яра Децці Бардескі. 11–14 липня експерти ЮНЕСКО провели 3D-сканування зруйнованої російською армією будівлі по вул. Стрийській, що в буферній зоні об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Львів – Ансамбль історичного центру». Зібрані дані слугуватимуть підставою для подальшого визначення необхідних ресурсів для реконструкції будівлі. А 29 липня – 1 серпня у межах своєї мандатної діяльності ЮНЕСКО направило до Одеси міжнародну експертну місію під керівництвом К'яри Децці Бардескі. Місія провела комплексну технічну оцінку шкоди, завданої культурним і релігійним об'єктам в Одесі ракетними ударами у період з 19 до 23 липня. Представники ЮНЕСКО зафіксували пошкодження через атаки РФ вісьмох культурних пам'яток України: Одеського археологічного музею, Одеського музею морського флоту, Одеського літературного музею, Свято-Миколаївського храму, Спасо-Преображенського собору, Житлового будинку Чижевича (середина XIX ст., пам'ятка архітектури місцевого значення), Житлової забудови Соломос (поч. XX ст., пам'ятка архітектури місцевого значення). Результатом роботи місії ЮНЕСКО стане детальна доповідь із висновками, оцінками та рекомендаціями експертів, яку буде представлена на 15-й зустрічі держав-учасниць Гаазької конвенції 1954 року, що відбудеться 11 грудня 2023 року, і слугуватиме основою для майбутніх дій, спрямованих на збере-

ження об'єкта Всесвітньої спадщини «Історичний центр Одеси». Цей звіт також може бути використаний як доказ в міжнародних судах. Окрім того, після липневих ракетних ударів росії по Україні експерти ЮНЕСКО вирішили рекомендувати внести низку об'єктів у Києві та Львові до списку Всесвітньої спадщини, що перебуває під загрозою. Варто зазначити, що історичний центр Одеси вже входить до цього переліку з січня 2023 року. Своєю чергою Верховна Рада України звернулася до Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), парламентів і урядів її держав-членів щодо необхідності позбавити російську федерацію членства в ЮНЕСКО. Відповідну постанову ухвалено 28 липня.

Постійна координаторка ООН в Україні Деніз Браун прибула 26 липня до Одеси та разом з місцевою владою оглянула Спасо-Преображенський собор, який 23 липня пошкодила російська ракета. За її словами, собор – це один з об'єктів захищених ЮНЕСКО, тому він захищений ООН. Деніз Браун також наголосила, що важливо задокументувати ці російські атаки та їхні наслідки, щоб притягнути агресора до відповідальності.

15 липня до України вперше завітав президент Республіки Корея Юн Сок Йоль разом із дружиною Кім Кон Хі. Вони символічно розпочали свій візит у Бучі та Ірпені. Згодом поважних гостей прийняли В. та О. Зеленські у резиденції президента України в Києві. Лідери України та Південної Кореї провели перемовини щодо співпраці обох країн. Після цього президентські подружжя вшанували українських воїнів біля Стіни пам'яті полеглих за Україну та відвідали Національний заповідник «Софія Київська». Крім того, О. Зеленська та Кім Кон Хі побували у новоствореному Центрі захисту прав дитини. Також перші леді обговорили питання захисту української культурної спадщини в умовах російської агресії, зокрема її цифровізацію.

20 липня під головуванням міністра культури та інформаційної політики України О. Ткаченка відбулось засідання Міжвідомчого координаційного центру зі збереження культурної спадщини та культурних цінностей на територіях, що постраждали внаслідок руйнування Каховської ГЕС. У заході також взяли участь голова Бюро ЮНЕСКО в Україні К'яра Децці Бардескі та координаторка організації з питань культури Юлія Федів. Вони презентували рекомендації ЮНЕСКО щодо порятунку культурної спадщини та культурних цінностей на територіях, що постраждали внаслідок руйнування Каховської ГЕС. Серед іншого було зазначено, що організація має збільшити допомогу для порятунку української культурної спадщини з огляду на масштаби трагедії. Зокрема у 2023–2024 роках очікується продовження моніторингу та ідентифікації об'єктів, що постраждали, на основі супутникових зображень ГЕС, оцінка та документування пошкоджень, оцінка збитків на місці, осушення та очищення, стабілізація та консервація об'єктів культурної спадщини, включно з археологічними знахідками, проведення археологічних розкопок і створення умов для зберігання знахідок, заходи із запобігання пограбуванню об'єктів та незаконному обігу культурних цінностей.

Міністерство культури та інформаційної політики України долучилося до проєкту «Культура пам'яті в повоєнній Україні». Це довгостроковий проєкт,

який Громадська організація «Музей сучасного мистецтва» та платформа культури пам'яті *Past/Future/Art* реалізують за підтримки Швейцарії: організації *Swiss Development & Cooperation* та Посольства Швейцарії в Україні. Проект напрацьовуватиме платформу для публічного діалогу, займатиметься: пошуком нових комеморативних інструментів з особливою увагою до практик сучасного візуального мистецтва; створенням освітніх продуктів для підвищення обізнаності людей про роботу з минулим і колективною пам'яттю, а також розробкою нових підходів до створення меморіалів і музейних процесів.

28 липня проєкт «Restoring Ukraine Together»/«Відновлюємо Україну разом», що реалізується Мережею захисту національних інтересів «АНТС» за підтримки Європейського Союзу, презентував аналітичний звіт «Стан фінансування культури та мистецтва з місцевих бюджетів: основні тенденції 2022 року». Звіт засвідчив, що темпи приросту видатків у секторі культури в національній валюті та доларах США в 2022 році, в порівнянні з 2021 роком, є від'ємними – видатки державного бюджету на такі потреби скоротилися на 39,78% у гривневому еквіваленті й на 49,19% у доларовому, місцевого бюджету – на 12,09% та 25,82% відповідно. Найбільше видатків з місцевих бюджетів на культуру та мистецтво було здійснено на оплату праці й нарахування на заробітну плату – 60,87%. При цьому розмір середньомісячної заробітної плати штатних працівників за напрямом «Діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг» є нижчим за розмір середньомісячної заробітної плати штатних працівників у середньому по економіці у 2022 році на 25,6%, а за напрямом «Функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури» – на 29,5%.

21 липня у вільному доступі на території Національного музею історії України у Другій світовій війні представлено вуличну стендову виставку «Я був поляком – громадянином України», присвячену українцям польського походження, які полягли в російсько-українській у війні. Виставковий проєкт ініційовано Міністерством закордонних справ Республіки Польща та Центром польської культури та європейського діалогу в м. Івано-Франківськ у співпраці з Генеральним консульством Республіки Польща в м. Львів та Фондом «Свобода і демократія» та втілено Польським Інститутом у Києві спільно з музеєм.

14 липня в Хусті відкрито пам'ятний знак на честь отримання містом у 1329 році муніципальних свобод і визнання його права вільного королівського міста. Пам'ятник спроектовано та виготовлено у межах міжнародного проєкту «Леско і Хуст: історія – це наша сила», що фінансується ЄС у рамках Програми трансграничного співробітництва «Польща – (Білорусь) – Україна». Над пам'ятним знаком працював закарпатський скульптор Едуард Алексі. Робота має вигляд розгорнутої книги з чорнильницею і пером, відлитими з бронзи.

За кордоном

11 липня, в день відкриття саміту НАТО у Вільнюсі, на центральній площі міста відбувся концерт у межах кампанії «Піднімаю прапор за Україну в НАТО». Під час заходу президентські подружжя України та Литви В. і О. Зеленські та Гітанас і Діана Науседи підняли бойовий прапор українських захисників, переданий з Бахмута. Також у столиці Литви напередодні саміту НАТО, 10

липня, Україна презентувала дві виставки. У рамках саміту НАТО Фонд Віктора Пінчука та *PinchukArtCentre* у партнерстві з Офісом Президента України та Посольством України в Литві представили виставку «Russian War Crimes» («Російські воєнні злочини»). У проєкті – 6 тисяч фотографій, зроблених у різних куточках України від 24 лютого 2022 року. Фото зібрав та упорядкував український митець О. Сай. Виставка символічно експонувалася у колишній в'язниці в Лукішкесі. Зі вступним словом до учасників заходу звернулися спікерка Сейму Литовської Республіки Вікторія Чміліте-Нільсен, прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, голова Офісу Президента України А. Єрмак (через відеозвернення) і засновник Фонду та *PinchukArtCentre* В. Пінчук. Тим часом у співпраці з Центром досліджень геноциду та опору жителів Литви і Музеєм окупації та боротьби за свободу біля пам'ятника жертвам радянської окупації відкрито банерну виставку «Голод як зброя: 1932–1933, 2022». Вона сформована з фотографій окремих картин з колекції «Голодомор очима українських художників» та світлин сучасної трагічної ситуації в Україні. Керівник проєкту – Н. Лаврова. Виставка триватиме впродовж трьох місяців.

9 липня у Ризі було підписано Спільну декларацію міністрів культури Латвії, Литви, Естонії, Польщі та України. У ній підписанти засудили триваючу російську агресію росії проти України та заявили про намір посилити зусилля з охорони та промоції культурної спадщини України, зокрема нематеріальної. Вони закликали Європейську комісію та країни-члени ЄС збільшити фінансову підтримку для відновлення культурних та креативних секторів та реставрації культурної спадщини України, які постраждали від війни. Також було наголошено на необхідності створення міжнародного Фонду захисту культурної спадщини України та наданні цільової підтримки і забезпеченні безпечного та сприятливого середовища для українських спільнот, що отримали тимчасовий прихисток, з метою збереження та передачі їхньої нематеріальної культурної спадщини. Декларацію підписали міністр культури Латвії Науріс Пунтуліс, міністр культури Литви Сімонас Кайрис, міністерка культури Естонії Хейді Пурга, віцепрем'єр-міністр, міністр культури та національної спадщини Польщі Пйотр Глинський і міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко за результатами круглого столу, організованого з нагоди відзначення 20-річчя Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини та як частину відзначення 150-річчя Латвійського фестивалю пісні і танцю (внесений до Списку ЮНЕСКО шедеврів усної та нематеріальної культурної спадщини людства). Дискусія під час круглого столу була спрямована на важливість захисту, збереження та відновлення української культурної спадщини в умовах повномасштабної війни в Україні. У ній також взяв участь заступник генерального директора ЮНЕСКО з питань культури Ернесто Оттоне. Делегації на чолі з міністрами культури відвідали Латвійський національний художній музей, Музей арт-нуво в Ризі та заходи ювілейного Латвійського фестивалю пісні і танцю. Варто зазначити, що під час фестивалю на знак солідарності з українським народом і підтримки нашої країни пролунав Гімн України, який став першою не латиською піснею за всю історію заходу. Його виконала

Львівська національна академічна чоловіча хорова капела «Дударик» разом із 15 000 хористів під акомпанемент великого зведеного оркестру.

ЮНЕСКО оприлюднила оновлений звіт про пошкоджені та зруйновані культурні пам'ятки України. Станом на 26 липня організація підтвердила завдання шкоди 274 об'єктам з початку повномасштабного вторгнення РФ – 117 релігійним об'єктам, 27 музеям, 98 будівлям, що становлять історичний та/або мистецький інтерес, 19 пам'ятникам, 12 бібліотекам, 1 архіву.

Київ приєднався до мережі *World Cities Culture Forum* задля захисту та розвитку культури. Участь української столиці у форумі фінансово підтримали *Bloomberg Philanthropies* (США), мерія Лондона та рада міста Единбург, який є побратимом Києва. Про це стало відомо 6 липня під час зустрічі Надзвичайного і Повноважного Посла України у Великій Британії В. Пристайка, мера Лондона Садіка Хана, його заступниці з питань культури та креативних індустрій Джастін Сімонз та американського бізнесмена і політика, мера Нью-Йорка 2002–2013 років Майкла Блумберга. *World Cities Culture Forum* – глобальна мережа творчих міст та громадських лідерів із понад 40 міст світу, заснована у Лондоні в 2012 році. Спільнота влад міст обмінюється стратегіями та ділиться найкращими практиками у формуванні культурної політики. Участь Києва у форумі дозволить міській владі працювати разом із міжнародними колегами, зокрема з Лондона, Лагоса, Нью-Йорка, Токіо та Буенос-Айреса, визначаючи культуру пріоритетом у відбудові міста.

12 липня оголошено результати конкурсу індивідуальної мобільності митців Програми ЄС «Culture Moves Europe». Зокрема цього року Україна ввійшла до 5-ти країн з найбільшої кількості переможців конкурсу, отримавши підтримку 107 заявників. Загалом було обрано понад 1800 переможців із 40 країн-учасниць «Креативної Європи».

Заступник Міністра культури та інформаційної політики України з питань європейської інтеграції Т. Шевченко взяв участь у засіданні програмного комітету Програми Європейського Союзу «Креативна Європа», який відбувся 7 липня у Брюсселі. У рамках експертного обговорення розглядалися співробітництво в міжгалузевих інноваційних проєктах та активне залучення до загальноєвропейських ініціатив з розвитку незалежного та багатонаціонального медіасередовища. Також обговорювалися питання, пов'язані з підтримкою свободи художнього вираження поглядів, міжкультурного діалогу та культурної європейської інтеграції. Додатково Т. Шевченко взяв участь у обговоренні проєкту Річної робочої програми на 2024 рік, де зазначив, що наша країна високо цінує включення підтримки культурної спадщини, культурного і креативного секторів України у програму «Креативна Європа» на 2024 рік.

28 липня в Берліні (Німеччина) завершився піврічний міждисциплінарний меморіальний проєкт «Checkpoint Peace» (співзвучно з пунктом пропуску «Checkpoint Charlie» між західних і східним Берліном за часів існування Берлінського муру), що поставив собі за мету «підсвітити» білі плями та сірі зони німецької культури пам'яті, пролити світло на суперечливі радянські меморіальні місця та історичні міфи, що заважають німецькому суспільству адекватно сприймати сучасну росію. Також проєкт піддав критиці спотворені ідеї абстра-

ктного миру, токсичного «пацифізму» та примусового діалогу з агресором у контексті російсько-української війни. Завершальними подіями «Checkpoint Peace» стали перформанс «No Peace Without Justice» («Ніякого миру без справедливості») поруч із будівлею Рейхстагу та однойменна панельна дискусія з німецькими науковцями в Інституті солідарності та мужності ім. В. Пілецького (Польща). Загалом під час проєкту було організовано наукові дослідження, резиденцію для українських митців, програма якої базувалася на есе від німецьких науковців, мистецькі інтервенції, публічні заходи (зокрема Марш вшанування пам'яті українських жертв Другої світової війни) та медіакампанію. Проєкт «Checkpoint Peace» реалізували берлінська громадська організація *Vitsche* та мариупольська «Платформа ТЮ» за підтримки Празького центру громадянського суспільства (Чехія).

З 18 липня по 20 серпня у галереї Польського Інституту в Берліні (Німеччина) діяла виставка головної експозиції благодійного мистецького проєкту *ArtArmor* – «ArtArmor. Мистецтво, яке рятує життя». Представлено бронеплити, які успішно виконали своє пряме призначення – врятували людські життя, після чого були перетворені українськими митцями на артоб'єкти. Відкриття виставки відвідали послы України та Польщі у ФРН О. Макеев і Даріуш Павлош.

5 липня на фасаді Генерального консульства України в Любліні (Польща) розміщено фотовиставку «Листівки з України». Проєкт покликаний задокументувати та показати світові масштаб руйнувань, завданих українській культурі російськими окупантами внаслідок бомбардувань та обстрілів. Експозицію підготував Комунікаційний медіацентр за матеріалами Українського інституту.

За сприяння Посольства України у Болгарії та Фонду Конрада Аденауера (Німеччина) 19–31 липня у Варні проходила фотовиставка про героїчну боротьбу українського народу, а також жахливі наслідки війни росії проти України. Експозицію відкрито у рамках семінару «Війна ХХІ століття: європейська відповідь. Дипломатія та політичне послання», організованого Національним жіночим клубом при політичному об'єднанні «Продовжуємо зміни – Демократична Болгарія».

Міжнародна підтримка України

В Україні

Після російських ракетних атак 19–23 липня на Одесу, внаслідок яких було пошкоджено 4 музеї, 29 пам'яток національного та місцевого значення, а також будівлі консульств Китаю та Греції, низка країн засудила дії росії та зголосилася допомогти місту з відбудовою. Зокрема прем'єр-міністр Італії Джорджа Мелоні заявила, що її країна готова долучитися до відновлення Спасо-Преображенського собору та інших скарбів культурної спадщини України. До того ж 23 липня Одесу відвідала делегація Комісії із закордонних справ і в справах громад Палати депутатів Італійської Республіки на чолі з віцепрезиденткою Лією Куартапелле Прокопіо й у супроводі Надзвичайного та Повноважного Посла Італії в Україні П'єра Франческо Дзадзо. Побачивши результати ударів по культурних об'єктах, Лія Куартапелле Прокопіо заявила: «Ми маємо

зробити всі можливі кроки, щоб росія понесла відповідальність за те, що вона зробила. Неможливо вести війну, знищуючи Всесвітню спадщину». 25 липня до Одеси на знак солідарності приїхав Надзвичайний і Повноважний Посол Французької Республіки в Україні Етьєн де Понсен. Він підтвердив підтримку дипустанови мешканцям міста, представникам міської влади, командам Альянс Франсез Одеси та Почесному консулу Франції в цьому місті. Генеральний консул Греції в Одесі Дімітріос Дохтсіс під час зустрічі з мером Одеси Г. Трухановим 28 липня повідомив, що Греція візьме участь у відновленні постраждалих пам'яток архітектури. Особливо це стосується будинків з грецькою історією, а саме будинку Папудової та будинку Родоканакі. Консул підкреслив, що Афіни засуджують атаки по історичному центру Одеси, що перебуває під захистом ЮНЕСКО. Своєю чергою німецька організація *World Heritage Watch* закликала виключити росію з Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. У їхній заяві за 24 липня вказано, що цілеспрямованим знищенням історичних будівель «геноцидний російський режим перейшов остаточну межу і безповоротно вийшов з кола цивілізованого світу».

4 липня дев'ятикратна номінантка «Греммі», фольк і кантрі співачка Джоан Баез (США) відвідала Україну разом із американським дитячим педіатром і громадським активістом Ірвіном Редленером та його дружиною Карен Редленер, співзасновницею проєкту *Ukraine Children's Action Project*. Джоан Баез побувала у Києві та Львові, де поспілкувалася з дітьми-переселенцями. А 15 липня бізнесвумен, меценатка і письменниця Мітці Пердью (США) відвідала Бучу та Ірпінь. Історії окупації Київської області, свідчення про злочини російської армії та героїчний опір українців ляжуть в основу книги, яку готує письменниця.

Польський кераміст Лех Федішин передав три свої роботи Херсонському художньому музею, який пограбували росіяни. Попередньо, у квітні цього року, американський письменник-фантаст Чарлі Маріно вирішив подарувати закладу на знак підтримки декілька картин з власної колекції, а також закликав інших колекціонерів долучитися до його ініціативи.

10 липня представники Японсько-української культурної асоціації передали Житомирському військовому шпиталю закуплені ними медикаменти вартістю понад 73 тис. грн.

За кордоном

21 липня в англійському місті Харлоу (графство Ессекс, Велика Британія), офіційно відкрили першу в країні вулицю, названу на честь українського президента В. Зеленського. Тож відтепер П'ята авеню в Харлоу має офіційну назву «П'ята авеню – авеню імені Зеленського».

9 липня міністр уряду Фінляндії Андерс Адлеркройц опублікував у твіттері відео, де виконує на віолончелі «Червону калину». Таким чином політик вшанував пам'ять українців в трагічну дату – 500 днів з дня повномасштабного вторгнення росії в Україну.

27 липня за участі Надзвичайного і Повноважного Посла України в Італії Я. Мельника у Римі було представлено серію з чотирьох марок на підтримку

України. На них зображено картини українських художників К. Липовки, С. Сметанкіна, Ю. Бандери та С. Скоробогатова, відібрані в межах конкурсу Міністерства культури та інформаційної політики України «Український художник для італійської марки». На картинах можна побачити храми Києва, театр Маріуполя, Одеський порт і площу у Львові. Варто зазначити, що у 2022 році вийшла перша марка з прапорами Італії та України. Її присвятили українським біженцям.

У липні Посольство України в Азербайджані провело акцію #ПідтримайЗахисниківУкраїни. Завдяки ініціативі було зібрано дитячі малюнки, які передали воїнам на фронті.

Ірландський ПЕН та організації *Fighting Words* і *Ukrainian Action Ireland* виступили зі спільною заявою, в якій засудили вбивство української письменниці В. Амеліної внаслідок російського ракетного обстрілу Краматорська 27 червня. 4 липня, у день прощання з В. Амеліною, члени ірландського ПЕН-клубу спробували передати свою заяву російському послу в Дубліні. Однак його голові Кетрін Данн вдалось зустрітися лише зі співробітником російського посольства, який очікувано відмовився прийняти усну чи письмову заяву, повторюючи, що це «фейкові новини». «Цей досвід зміцнив нашу рішучість продовжувати кампанію, спрямовану на те, щоб зберегти голос Вікторії живим і притягнути росію до відповідальності за цей та всі інші воєнні злочини проти цивільного населення в Україні», – заявив Ірландський ПЕН. Тим часом 5 липня на сторінці міжнародного ПЕН у твіттері з'явилось відео нігерійського письменника Бена Окрі – він прочитав поезію В. Амеліної «Вірш про ворону». Своєю чергою латиноамериканська організація *Aquanta Ucraina* («Тримайся, Україно») розмістила цього місяця у Брюсселі понад 250 плакатів із закликами підтримувати Україну, серед них, зокрема, плакати зі словами «Вікторія Амеліна була цивільною». Окрім нагадування про загибель Амеліної, на плакатах також заявляють, що латинські американці підтримують Україну та наголошують, що «вторгнення – це вторгнення».

Венеційська Патріархія (Італія) вирішила спрямувати кошти на підтримку християн в Україні. Зокрема вона допоможе відновити римо-католицьку семінарію у Ворзелі, яку було пошкоджено снарядами та розграбовано під час російської окупації.

2 липня під час концерту у Варшаві Гаррі Стайлз (Велика Британія) виконав пісню «Sign of the Times», почепивши на мікрофон прапор України. На сцену співак вийшов у жовто-синьому костюмі.

Дитячий хор «Окаріна» з Косово записав концерт для українців (опубліковано 21 липня). Діти виконали албанські народні пісні, легендарний твір «Щедрик» М. Леонтовича, а також англomовну композицію «Ukraine is Your Land». Виконавчим продюсером відео виступив американець Беніто Марес, який започаткував проєкт «Подарунок для дітей України». Він також є автором пісні «Ukraine is Your Land».

Вшанування пам'яті

В Україні

9 липня президенти України та Польщі – В. Зеленський і Анджей Дуда – взяли участь у жалобних заходах у Луцьку з нагоди 80-х роковин Волинської трагедії. А до офіційних заходів з нагоди Дня пам'яті жертв Волинської трагедії, які відбулися 11 липня у Варшаві, долучились голова Верховної Ради Р. Стефанчук і міністр культури та інформаційної політики О. Ткаченко. Крім того, голова Конференції католицьких єпископів Польщі архієпископ Станіслав Гондецький і глава УГКЦ Святослав підписали 7 липня у Варшаві спільну Заяву про прощення та примирення між польським та українським народами.

За підтримки посольств Польщі, Литви та Молдови в Україні 1 липня в Бучанському міському парку відбувся концерт-реквієм пам'яті жертв трагедії Бучі «Об'єднані заради перемоги». У ньому, зокрема, взяли участь оперний співак, голова Комітету Сейму з культури, професор Академії музики і театру Литви Вітаутас Юозапайтіс (Литва), солістка музичного театру в Любліні Пауліна Янчарук (Польща), солістка українського походження Анастасія Леньо (Молдова). Меморіальний захід організовано Національною оперетою України спільно з Бучанською міською радою як продовження багаторічної традиції проведення Міжнародного музичного фестивалю «O-FEST».

Визнання Голодомору

За кордоном

6 липня Палата представників Нідерландів, нижня палата парламенту країни, визнала Голодомор 1932–1933 років геноцидом українського народу. Одним з ініціаторів схваленого документа став парламентар Сйоерд Вимер Сйоердсма. А 26 липня Сенат Італії ухвалив Резолюцію про визнання Голодомору 1932–1933 років геноцидом українського народу. У документі підкреслюється: «Пам'ять про Голодомор та радянські злочини проти українського народу набуває ще більшого значення сьогодні у світлі російського вторгнення та нової спроби стерти українську національну ідентичність».

З 27 липня по 30 жовтня в Будинку Візера в Терезіні (Чехія) діє виставка «Голодомор і повторний геноцид», яку підготував Національний музей Голодомору-геноциду у співпраці з Музеєм історії Польщі. Виставка акцентує на схожості злочинної політики СРСР та сучасної путінської росії, наголошує на наслідках безкарності радянських злочинів та необхідності притягнення рф до відповідальності за сучасні злодіяння. У відкритті заходу взяли участь міністр європейських справ Чехії Мартін Дворжак, губернатор краю Петра Пецкова, віцепрезидент Сенату Чехії Томаш Чермін, завідувачка експозиційно-виставкового відділу Музею Голодомору Я. Гринько (через відеозвернення), заступниця директора Музею історії Польщі Анна П'єкарська, директор Центру досліджень геноциду Терезіні Шимон Крбек, представники Посольства України в Чеській Республіці.

Інформаційна безпека В Україні

18 липня у Міністерстві культури та інформаційної політики України відбулася зустріч заступника міністра з питань європейської інтеграції Т. Шевченка, директорки Департаменту з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки МКІП Г. Красноступ, представниці ЮНЕСКО в Україні К'яри Децці та керівниці проєктів ЮНЕСКО в Україні Терези Чорбехер. Сторони обговорили питання налагодження співпраці в інформаційній сфері, зокрема плани спільної реалізації Національного проєкту з медіаграмотності «Фільтр». Серед піднятих під час зустрічі тем також створення сприятливих умов для роботи журналістів в Україні, імплементація Закону України «Про медіа», ініціатива «Інформаційний Рамштайн».

19 липня заступник міністра культури та інформаційної політики України з питань європейської інтеграції Т. Шевченко в онлайн-форматі взяв участь у засіданні Комітету з людського виміру Постійної ради при ОБСЄ на тему «Свобода ЗМІ». Він зазначив, що з початком повномасштабної російської агресії в Україні суттєво погіршилася ситуація з дотриманням свободи слова та прав журналістів: під прицілом збройних сил РФ знаходяться представники медіа та української інформаційної інфраструктури – російські військові обстрілюють українські телевежі, проводять кібератаки на українські сайти, викрадають, катують і вбивають журналістів. Т. Шевченко також згадав про критичну ситуацію з правами журналістів у тимчасово окупованому Криму, де наразі за ґратами за політично мотивованими кримінальними справами залишаються 15 журналістів.

ГО «Лабораторія цифрової безпеки» за підтримки міжнародної правозахисної організації *Article 19* (Лондон, Велика Британія) створила англomовний сайт *Free Speech In Wartime*. Мета нового онлайн-проєкту – систематизувати український досвід протидії російським наративам та пропаганді війни, що триває з 2014 року, та донести його до міжнародної аудиторії.

Дні культури За кордоном

Під патронатом Посольства України в Іспанії 5 липня в Музеї Рамона Гаї, що в місті Мурсія, було організовано День української культури. Захід запропонував насичену програму. За ініціативи керівництва музею і за підтримки мерії міста та Міжнародної ради музеїв (*ICOM*) експонувалася картина 1948 року всесвітньо відомої художниці українського походження Соні Делоне з приватної колекції. Паралельно молода українська художниця І. Носок презентувала свою картину, присвячену творчості цієї визначної представниці артдеко. Також у рамках заходу відбулися: презентація книжкових видань творів Г. Сковороди та «Грудочка землі» іспанською мовою; вечір української поезії іспанською мовою; показ документального фільму «Спадок нації» О. Ткачука; виставка ілюстраторки О. Завітало; майстер-клас з живопису; демонстрація традиційного українського вбрання.

Закордонне українство В Україні

14–18 липня делегація лідерів Світового Конгресу Українців (СКУ) перебувала з робочим візитом в Україні. Президент СКУ Павло Грод, віцепрезиденти Стефан Романів і Андрій Футей, а також директор ініціативи *Unite With Ukraine* провели низку важливих зустрічей з українськими урядовцями, військовими, представниками інституцій по роботі з діаспорою тощо. Зокрема 15 липня Павло Грод і Стефан Романів зустрілися з міністром культури та інформаційної політики України О. Ткаченком. Сторони обговорили спільні дії у боротьбі з російською пропагандою, посиленні наших діаспор, збереженні культурної спадщини і пам'яті, зокрема участь СКУ у створенні експозиції в Національному музеї Голодомору-геноциду. Напередодні, 14 липня, Павло Грод і Стефан Романів відвідали Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» та обговорили продовження співпраці з його керівництвом.

31 липня Міжнародний благодійний фонд світових українців «Діаспора» підписав договір з Українським культурним фондом про створення Віртуального музею української діаспори. За підтримки УКФ буде розроблено веб-платформу для розміщення оцифрованої колекції Музею української діаспори та його українських і міжнародних партнерів, висвітлення сторінок історії та культурних надбань світового українства, діяльності українських інституцій світу та видатних особистостей українського походження, публікації наукових розвідок на теми діаспори. Попередньо до проєкту долучилися Осередок української культури і освіти (Канада), Українська вільна академія наук (США), Український національний музей Чикаго (США), Український музей у Нью-Йорку (США) та Музей мистецької родини Кричевських (Україна).

До Дня української державності з 28 липня по 28 серпня у Великій лаврській дзвіниці Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» було представлено виставку авторських ляльок «Князівни та княгині». У експозиції – 79 ляльок, присвячених дружинам та донькам князів Руси-України Х–XIII ст., жінкам княжих родів Гольшанських та Острозьких. Організаторками проєкту стали Тетяна Золочевська (Бремен, Німеччина) та Ніна Хаген (Осло, Норвегія). Роботи для виставки надали 40 майстринь з різних регіонів України, а також українки з Норвегії та Німеччини. Варто зазначити, що вперше виставку «Князівни та княгині» було представлено торік у вересні в Національному заповіднику «Софія Київська». Відтоді вона побувала у різних містах країни.

За кордоном

19 липня президент Світового Конгресу Українців Павло Грод під час візиту делегації СКУ до Молдови зустрівся з президенткою країни Маєю Санду. Серед іншого на зустрічі йшлося про всебічну допомогу українцям, які знайшли у Молдові прихисток у часи російсько-української війни, а також про створення сприятливих умов для розвитку молдовських та українських талантів у громадах.

Світовий Конгрес Українців разом зі Світовою федерацією українських жіночих організацій (СФУЖО) зорганізували серію онлайн-зустрічей у рамках діалогу про процеси деколонізації України. Зокрема 1 липня проведено захід «Деколонізаційні освітні практики», 9 липня – «Деколонізаційні практики продовження», який присвятили шістдесятникам, а 6 серпня – «Маловідомі сторінки українців у географічних експедиціях Південною півкулею».

22 липня в Нью-Йорку (США) відбулося вручення премії *TOP USA Awards 2023*, якою відзначили 100 найкращих американських підприємців українського походження. Подія розпочалася з хвилини мовчання на знак пам'яті про загиблих в Одесі та всіх жертв війни, розв'язаної росією. Зі словами підтримки на адресу українців звернулися голлівудські актори Мелора Гардін, Наташа Хенстрідж. Кріс Браунінг. Подія також стала приводом зібрати кошти для *United24* на відбудову Михайло-Коцюбинського ліцею в Чернігівській області та для ініціативи *Cash for Refugees*, яка планує спрямувати кошти на підтримку мешканців прифронтових сіл Запорізької та Херсонської областей. Амбасадорка *United24*, акторка Іванна Сахно, особисто представила благодійний аукціон, на якому вдалося зібрати 80 тисяч доларів. Ведучими заходу виступили К. Осадча і Ю. Горбунов. У музичній частині вечора виступила н. а. України Тіна Кароль (Т. Ліберман), а частування гостям приготував Є. Клопотенко.

4 липня Тімішська філія Союзу українців Румунії у партнерстві з мерією Тімішоари провела фестиваль «Українці з Румунії – культура, традиції та сучасність». У ньому взяли участь місцеві українські мистецькі колективи «Гармонія», «Чедровена», «Дуо Грін», «Молода Надія», «Мікулянка», «Лілея», «Голос Полонини», «Веселка» тощо, а також гості – з. а. України І. Стец, гурт «Віво» з Івано-Франківська та хоровий ансамбль «Кобзар» із Сербії. Мистецькій частині передувало круглий стіл, учасниками якого стали: голова СУР Микола-Мирослав Петрецький, мер Тімішоари Домінік Фріц, заступник префекта повіту Тіміш Сорін Іонеску, голова Тімішської філії СУР Юрій Глеба, представники Європейського Конгресу Українців, державних адміністрацій Хуста, Ужгорода (Закарпатська обл.), Ямниці (Івано-Франківська обл.), Чернівців тощо. Захід проведено у рамках програми «Тімішоара 2023 – культурна столиця Європи».

13 липня Надзвичайний і Повноважний Посол України в Латвії А. Куцевол відвідав Вентспілський український освітньо-культурний центр, організований за сприяння мерії міста. Він відзначив подяками за допомогу Україні та сприяння українцям у Латвії Людмилу Атанасову, Маріса Петровскіса та Каспарса Ашневічса. Також дипломат передав осередку навчальну та художню літературу в рамках проєкту «Українським дітям – українську книгу», який торік започаткувало Держкомтелерадіо спільно з Офісом Президента України й Міністерством культури та інформаційної політики України.

Український освітньо-культурний центр «Обійми Cyprus» за підтримки Посольства України в Республіці Кіпр організував 8 липня у Лімасолі Вечір української духовної музики. Твори українських класиків виконали солісти О. Мілев, М. Бегметюк, Н. Баршай і С. Сердюк. У цьому ж місті об'єднання «Українці на Кіпрі» (*Ukrainians in Cyprus*) провело 16 липня ярмарок товарів

ручної роботи. У програмі також відбулися виступи українських виконавців і майстер-класи. Частина прибутку від ярмарку спрямують на допомогу ЗСУ.

Фундація «Український клуб» (*Stichting Oekraïense Club*) організувала 7 липня у місті Зандам (Нідерланди) святкування Івана Купала, в якому взяли участь понад 500 людей. Захід було присвячено збору коштів на рації для українських захисників.

Своєю чергою українці Японії відзначили свято Івана Купала разом із японцями 9 липня у передмісті Токіо – Кавасакі. У програмі – виступи хору та хореографічної студії «Дукачі» при українській недільній школі «Джерельце», майстер-класи, продаж українських сувенірів і страв. Зібрані під час заходу кошти підуть на допомогу Україні та українцям, які знайшли тимчасовий прихисток від російської агресії у Японії.

Український книжковий клуб «Літературні вечорниці в Токіо» провів серію онлайн-заходів: 30 липня – обговорення книг «Амадока» та «Фелікс-Австрія» із С. Андрухович, 5 серпня – презентацію книги А. Зелінського «Семенові зорі», 27 серпня – презентація книги К. Зарембо «Схід українського сонця». Осередок було створено у лютому 2023 році Дар'єю Панчук та Дарією Мураками з метою залучення закордонних українців до читання книг українських авторів, знайомства з українськими письменниками, спілкування українською мовою, а також розбудови українських бібліотек на території Японії.

Мистецькі заходи

За кордоном

22 липня у Варшаві відбувся благодійний мініфестиваль «З Україною в серці», під час якого проводився збір коштів на підтримку ЗСУ. У програмі – концерт українського гурту «ІЗЗІ», майстер-класи з українських народних танців та розмальовування пряників, ярмарок виробів ручної роботи з українською та польською символікою, плетіння маскувальних сіток. Організатором заходу виступила ініціатива «Євромайдан – Варшава». А 28 липня у Перемишлі, в Українському народному домі, завдяки співпраці з Польською гуманітарною акцією (*PAH*) та *CARE* організовано мистецький захід «*Przywrócenie_worotтя*». У програмі: вистава В. Агафонової та І. Панів «Загублені» про саморефлексію на тему війни, створена за мотивами драми «Безсоння Хитруна-Бовтуна» О. Дерев'янка та уривків поеми «Мойсей» І. Франка, перформанс Г. Дудар «Мати, бережи землю», колажі та артбуки О. Поляк «Проти течії» та «Будинок із серцем».

250 дітей з усієї України взяли участь у Міжнародному дитячому та юнацькому фестивалі-конкурсі «Діти України – дітям Туреччини», який 7–14 липня відбувся у місті Мармарис. Захід організував Міжнародний благодійний фонд «Соняшник» на запрошення мера Мехмета Актая.

Музика

В Україні

6 липня у Львівській національній філармонії був запланований концерт французької співачки Серін де Лабом, однак через російську ракетну атаку на

місто в ніч на 6 липня захід провели під запис без глядачів. Серін де Лабом представила свою нову концертну програму «*Bouquet of Songs*» у супроводі знаних українських піаністів М. Драгана й О. Рапіти. Запис концерту опубліковано 9 липня на ютуб-каналі Львівської філармонії.

22 і 23 липня у Львівському органному залі з концертами виступив органіст Відас Пінкевічус (Литва). Музикант виконав твори Й.-С. Баха, Л. В'єрна, Е. Жигу, литовських композиторів М.-К. Чурльоніса та Ю. Науяліса, українського класика М. Лисенка. Родзинкою програми стали авторські варіації на тему Гімну України та «Червоної калини». Захід відбувся за підтримки Почесного консульства Литовської Республіки у Львові.

21 липня культовий лондонський грут *The Tiger Lillies* (Велика Британія) презентував нову платівку з назвою «*Ukraine*», усі надходження від продажу якої передадуть на допомогу українцям. Обкладинку альбому створив український художник-аніматор М. Лиськов. На підтримку нового альбому музиканти провели два концерти в Україні: 11 липня у Львові (!*FESTrepublic*) та 13 липня в Києві (*Caribbean Club*). Тож українці першими мали можливість ознайомитися з новими композиціями, створеними солістом Мартіном Жаком у відповідь на повномасштабне російське вторгнення в нашу країну.

2 липня у Києві, в Міжнародному центрі культури і мистецтв Федерації профспілок України, виступив композитор і піаніст Пол Ромеро (США) із програмою «*Heroes of Might and Magic III*». Акомпанемент музиканту склали український симфонічний оркестр *LUMOS Orchestra* та хор «Євшан».

За кордоном

6 липня, у День державності Литви, артисти Національної опери України представили у Вільнюсі оперу «Литовці» (або «Литвини») Амількаре Понк'єллі за мотивами поеми «Конрад Валенрод» А. Міцкевича. Головні партії виконали провідні солісти української опери В. Ченська, Г. Ващенко, С. Магера, Д. Кузьмін і В. Тишков під керівництвом головного диригента театру М. Дядюри. Перед прем'єрою пролунали гімни України та Литви. Подію транслювало литовське національне телебачення *LRT TV*.

14 липня у Лондоні, в Королівському Альберт-Холі (Велика Британія), під час концерту *BBC Proms* відбулася світова прем'єра твору Б. Фроляк «Нехай буде Світло». Цю композицію для симфонічного оркестру було створено на спеціальне замовлення *BBC*. Прем'єру виконано під керівництвом головного запрошеного диригента симфонічного оркестру *BBC* Далі Стасевської, яка є уродженкою Києва.

4 липня у Вашингтоні в рамках Смітсонівського фольклорного фестивалю відбувся захід «*De Libertate: пісні свободи та надії з України*». У ньому взяли участь кобзар, бандурист і лірник Т. Компаніченко (дистанційно), бандурист Я. Джусь, гурти «Божичі», Катя Chilly, Марія Квітка та «Щука Риба. А 6 липня завдяки партнерству Посольства України в США та Смітсонівського фольклорного фестивалю музиканти дали однойменний концерт в Українському домі.

16 липня в Брюсселі у рамках фестивалю *Walden Festival* (Бельгія) проведено концерт «*Musicians from Belgium to Ukraine*». До програми увійшли ком-

позиції Струнний квартет № 4 ор. 43 (1943) Б. Лятошинського і Тріо (скрипка, альт, віолончель, 1900) Ф. Якименка, а також створені у воєнний час твори молодих українських композиторів, переможців Всеукраїнського конкурсу молодих композиторів ім. Б. Лятошинського, – «Сталь моря» (2022) М. Поплінського та «Життя починається знову» (2022) О. Романова. Подію організовано у співпраці фестивалів *Usedomer Musik*, *Walden Festival* і *KharkivMusicFest* та за підтримки Європейської фестивальної асоціації (цьогоріч до неї було запрошено і Всеукраїнський конкурс молодих композиторів ім. Б. Лятошинського).

1 липня у столиці Бельгії відбувся благодійний концерт української музики, організований Брюссельською міжнародною академією музики *Brima* під керівництвом Н. Чепуренко. У заході взяли участь: Л. Павловська (сопрано), Д. Петрова (народний танець), Г. Пономарьов (баритон та акордеон), І. Демченко (сопрано), С. Демченко (сопілка, флейта), О. Новосельцева (скрипка), Я. Крижанівський (фортепіано), О. Бачинський (кларнет) і Х. Розенбаум (гітара та вокал). З вітальним словом до присутніх звернулася Тимчасова повірена у справах України в Бельгії Н. Аношина. Зібрані під час концерту кошти спрямують на потреби благодійної організації «Перший добровольчий мобільний шпиталь ім. М. Пирогова».

1 липня в Роелофарендсвені (Нідерланди) на сцені *Sluisconcert Roelofarendsveen* виступив оркестр «Визволення України» (*Ukraine Liberation Orchestra*), сформований з українських тимчасово переміщених професійних музикантів під керівництвом Єруна Веєрінка. Програма включала класичні оперні твори та українські традиційні музичні композиції. Зібрані під час благодійного вечора кошти буде передано на відновлення Харківської консерваторії.

11 липня у Ризі під патронатом архієпископа Католицької церкви в Латвії Збігнєва Станкевича відбувся благодійний концерт ансамблю українських музикантів з-поміж біженців та їхніх латвійських колег. Серед учасників – С. Задорожній, О. Нікітюк, Н. Бегма, Ансіс Бетінш і Гертруда Ярьоменко. Організаторка події – латвійська активістка Габрієла Каб'єр. Концертна програма складалася з композицій барокової музики українського композитора XVII ст. М. Дилецького та творів української естрадної класики, зокрема пісень В. Івасюка. Зі вступним словом до присутніх звернулися Збігнєв Станкевич і Надзвичайний і Повноважний Посол України в Латвійській Республіці А. Куцевол. Зібрані кошти спрямують на закупівлю фільтрів для води для Херсонської обласної клінічної лікарні через латвійську благодійну організацію *Tavi Draugi*.

29 червня на Співочому полі міста Вільянді (Естонія) відбувся гала-концерт артистів Одеського національного академічного театру опери та балету під керівництвом з. а. України І. Чернецького – «Suveoper 4.0». Програму склали арії з опер Ж. Бізе, Дж. Россіні, В. А. Моцарта, К. Данькевича, С. Гулака-Артемівського та українська народна музика. Також у виконанні Естонського молодіжного симфонічного оркестру прозвучала «Мелодія» М. Скорика. Українські музиканти виступили на запрошення художнього керівника Ліпньої опери Вільянді Юрі Лейтена.

Триває гуманітарний тур «Європейський шлях» Харківського національного академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка в рамках проєкту «Схід Опера: долаючи відстань». Зокрема артисти симфонічного оркестру Схід Опери під орудою головного диригента театру, з. д. м. України Д. Морозова взяли участь у фестивалі *Lounais-Hämeen Musiikkpäivät*, що з 28 червня по 7 липня проходив у Фінляндії. Музиканти зіграли три концерти, разом із ними виступили знаний італійський диригент і піаніст Філіппо Фаес та солістка Фінської національної опери Марі Пало. А 3 липня артисти хору під керівництвом С. Кривич дали концерт у Даугаї (Литва) на знак вдячності його мешканцям. Саме це місто гостинно прийняло харків'ян на початку повномасштабного російського вторгнення.

30 червня – 9 липня гурт *PROBASS Δ HARDI* здійснив благодійний концертний тур Америкою, який охопив Нью-Йорк, Філадельфію, Вашингтон, Чикаго та Детройт. До того ж колектив виступив на параді до Дня незалежності США, який відбувся 4 липня у столиці країни. Музиканти виконали свій хіт «Доброго вечора, ми з України». Мета туру – збір коштів для України від продажу квитків через *United Help Ukraine* – американську неприбуткову організацію, створену у 2014 році з метою надання критично важливої допомоги тим, хто її найбільше потребує.

21 липня українське музичне тріо *Freedom Jazz* дало безкоштовний концерт у Анталії на підтримку благодійного проєкту з оздоровлення та реабілітації 40 дітей українських воїнів, які приїхали на відпочинок до Туреччини. Організатор проєкту – *Antalya Düşünce Platformu*.

6 червня у Женеві під час пленарного засідання керівників музичних програм суспільних мовників країн-членів Європейської мовної спілки було презентовано і дано старт проєкту «Музичні маркери України: від бароко до сучасності». Його мета – познайомити європейського слухача з найкращими взірцями української музики від часів бароко і класицизму до наших днів. Запуск проєкту, який розрахований на 10 місяців, заплановано на липень. Щомісяця європейські колеги отримуватимуть пропозицію, яка міститиме десять найвідоміших творів зі скарбниці української музичної культури. Підбірки формуватимуться на основі записів Художнього фонду «Українського радіо».

Хореографічне мистецтво

За кордоном

Артисти балету Національної опери України взяли участь у фестивалі *Tbilisi Ballet Festival* (28 червня – 9 липня, Грузія). Українці презентували концертну програму і нещодавні прем'єри – одноактні балети «Весна та осінь» у постановці Джона Ноймаєра та «5 Танго» Ханса Ван Манена.

29 червня – 2 липня артисти української балетної трупі *United Ukrainian Ballet* представили свою постановку «Жізель» Адольфа Адамана на сцені *Seegerstrom Center for the Arts* у Каліфорнії (США). Гроші від продажу квитків підуть на гуманітарну допомогу Україні. Після завершального виступу на сцені з'явився український захисник О. Будько («Терен»), який втратив обидві ноги

під час російсько-української війни. Разом із танцюристами балету він виконав хореографію Емми Евелін.

Театр В Україні

Український інститут та агенція *proto produkciia* запустили нову програму для представників сектору перформативного мистецтва, які працюють в Україні, – *PERSPECTIVE*. Її створено для розвитку та посилення спроможності професіоналів перформативного сектору в контексті міжнародної інтеграції та зміцнення культурної екосистеми країни загалом. Першим заходом програми стала навчальна поїздка п'яти українських театральних продюсерів на 77-й Авіньйонський фестиваль – одну з найбільших у світі подій сценічного мистецтва (5–25 липня, *Festival d'Avignon*, Франція). Її учасниками стали: Я. Кравченко, В. Склярова, М. Добролюбов, О. Дорофєєва та В. Бурковець. Продюсери досліджували, як привернути увагу до українського театру та збільшити нашу присутність на французькому фестивалі. Курували програму подорожі О. Дятел і А. Гайшенець. Програму перебування в Авіньйоні створено спільно з *La Manufacture collectif contemporain* та *ONDA*. Поїздка стала можливою завдяки програмам мобільності *ЄС Culture Moves Europe* та *EU4Culture*.

14 та 15 липня у Київському академічному театрі «Колесо» відбулись прем'єрні покази вистави «Strip-Tease 2» за п'єсою С. Мрожека у постановці н. а. України І. Кліщевської. Постановку втілено за підтримки Польського Інституту у Києві.

10 липня у Харківському академічному драматичному театрі побував режисер і художній керівник театру «Халогланд» з Тромсе – Егіл Пальссон (Норвегія). Мета зустрічі – створення плідних відносин між обома театрами, обмін культурним досвідом та реалізація спільних проєктів в Україні.

За кордоном

Дніпровський академічний театр опери та балету став учасником Міжнародної асоціації «Opera Europa» (оголошено 14 липня). Членство в асоціації дає можливість заявити про себе на потужних театральних платформах і фестивалях, здійснювати культурний обмін артистів та музикантів, реалізовувати міжнародні творчі колаборації, співпрацювати з відомими європейськими режисерами, диригентами та хореографами. Нині «Opera Europa» налічує 233 члени із 44 країн, зокрема 10 представників України. Своєю чергою Львівська національна опера в особі генерального директора-художнього керівника В. Вовкуна та фахівця з міжнародних відносин О. Громиша взяла участь у визначенні фіналіста Європейської премії з оперної режисури. Переможцем обрано італійського режисера Лоренцо Понте. До 300-річчя від дня народження чеського композитора Б. Сметани у жовтні-листопаді наступного року він поставить оперу «Дві вдови» у Чехії та в Україні (власне, у Львові). Фінал конкурсу відбувся 29 липня у Бірмінгемі в рамках Літньої конференції організації *Opera Europa*.

7 липня у місті Слайго (Ірландія) було представлено музичну виставу про боротьбу України та Ірландії за незалежність на початку ХХ ст. – «Листи сво-

боди». В основу сюжету лягли біографії української письменниці з ірландським корінням Валерії О'Коннор-Вілінської та ірландки Констанс Маркевич, одруженої з польським драматургом Казимиром Маркевичем, який виріс в Україні. Їхні історії розповідаються через уявне листування. Над лібрето про Валерію О'Коннор-Вілінську працювала українська письменниця Л. Якимчук, а про Констанс Маркевич – ірландська поетка і драматургиня Мері Бренлі. Режисеркою, композиторкою та співачкою в мюзиклі стала О. Здоровецька. За розроблення цього проєкту вона отримала ірландську премію *Markievicz Award*. Виставу втілено за підтримки Ради мистецтв Ірландії (*The Arts Council of Ireland*). Прем'єру було присвячено світлій пам'яті В. Амеліної.

5 липня у Беллаку в рамках *Festival des émancipations* (Франція) відбулася прем'єра французько-українського творчого проєкту «Memento» від театральної компанії *Hors Jeu* та Донецького академічного обласного драматичного театру (у 2014 році переміщений до Маріуполя, а після 24 лютого 2022 – до Ужгорода). Постановка висвітлює тему геноциду у трьох країнах: Франції (1944 р.), Конго (1994 р.) та Україні (2022 р.). Українська частина вистави, зокрема, розповідає про долю маріупольського драмтеатру. Постановку втілила режисерка з українським корінням Софі Левіш. З. а. України Л. Колосович виступила у ролі співрежисерки й акторки. Передпоказ вистави відбувся 23 червня на французькому фестивалі *Moutier D' Ahun La FESTIVE*.

За підтримки амстердамського театру для молоді *Toneelmakerij* та місцевої театральної школи для молоді *AJTS* режисерка Я. Гудзенко разом із групою українських підлітків презентувала 16 липня в Нідерландах виставу «Manifesto of survivors» за мотивами роману В. Голдінга «Володар мух». Під час прем'єри за ініціативи дітей було зібрано донати для київського актора і викладача акторської майстерності О. Жугана, котрий для багатьох з дітей був наставником, а нині захищає Україну. Це не перший проєкт української режисерки з амстердамськими митцями. У театрі *Toneelmakerij* у квітні 2022-го разом з групою професійних українських акторів було втілено перформанс «WitnessingU», а в співпраці з *AJTS* виставу «Go fuckyourself russian rocket». Також проведено серію читань української сучасної драматургії та поставлено виставу «Sasha, take a rubbish out», котру було показано в рамках *Forum on European Culture*.

Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша побував на гастролях у двох країнах. 5–14 липня делегація театру у складі генерального директора-художнього керівника, н. а. України О. Книги, головного режисера, з. д. м. України С. Павлюка, головного диригента А. Філенка, акторки О. Бойцової та драматургині Неди Нежданої презентувала моновиставу «Кицька на спогад про темінь» у Словаччині. Покази відбулися у семи містах: Братиславі, Тренчині, Банській Штявниці, Пезінку, Пряшеві, Рожняві та Бардієві. При цьому делегація відвідала Міжнародний фестиваль «Погода» у Тренчині, під час якого, окрім показу, відбулися творчі зустрічі з Недою Нежданою та О. Книгою. Ще одна делегація, до якої увійшли директорка-розпорядниця Ю. Бунчак та з. а. України С. Михайловський, відвідала Грузію. 11 липня у межах IV Міжнародного театрального фестивалю ім. Н. Думбадзе херсонці показали моновиставу «Юда» за п'єсою Лесі Українки «На полі крові».

Кіно В Україні

За підтримки Українського культурного фонду та у партнерстві з ЮНІСЕФ, Гете-Інститутом в Україні (Німеччина), посольствами Данії, Норвегії й Іспанії 30 червня – 9 липня проведено ювілейний X Міжнародний кінофестиваль для дітей і підлітків «Чілдрен Кінофест». Форум зібрав 30 тисяч глядачів у своєму онлайн-кінотеатрі та кінотеатрах десяти українських міст (Київ, Львів, Вінниця, Житомир, Дніпро, Луцьк, Одеса, Полтава, Хмельницький, Чернігів). Цьогорічним почесним амбасадором фестивалю став Є. Філатов. Гран-прі форуму за підсумками глядацького голосування здобула іспанська комедія «Душа команди» Роберто Буесо. Окрім неї, в міжнародному конкурсі було представлено стрічки з Данії, Норвегії, Німеччини, Бельгії, Нідерландів, Словенії та України (враховуючи країни копродукції). До фестивальної програми увійшов і ретроспективний показ фільму польської режисерки Агнешка Голланд «Таємний сад» (США). Також проведено вже традиційний «Дитячий кіноконкурс», на який надійшло понад 100 заявок з усіх куточків України.

6–10 липня у київському кінотеатрі «Жовтень» увосьме відбувся фестиваль «Лінія іспанського кіно». До програми увійшли знакові іспанські стрічки останніх років: «Найкращий бос» і «Ескобара» Фернандо Леона де Араноа, «Чемпіони» Хав'єра Фессера, «Колискова» Педро Альмодовара, «Стіни говорять» Карлоса Саури, а також «Душа команди» Роберто Буесо з міжнародної конкурсної програми цьогорічного «Чілдрен Кінофесту». Подію провели Посольство Іспанії в Україні та Іспанська агенція з міжнародного співробітництва в галузі розвитку у межах головування Іспанії в ЄС у другому семестрі 2023 року. Захід організовано у співпраці з кінокомпанією «Артхаус Трафік».

26 липня Український інститут оголосив переможців другого конкурсу програми підтримки міжнародного просування українських фільмів *proMOTION 2023*, яка цьогоріч реалізується у співпраці зі створеним при Раді Європи фондом підтримки спільного кіновиробництва і прокату кінематографічних та аудіовізуальних робіт «Єврїмаж». У роботі конкурсної комісії поряд із українськими експертами взяли участь продюсер, менеджер проєктів фонду «Єврїмаж» Серхіо Гарсія де Леаніс і керівниця відділу підтримки продажу фільмів *European Film Promotion* Сюзанне Девіс. Переможцями стали проєкти «Назавжди-назавжди» (попередня назва «Коли нам було 15») А. Бурячкової та «Деміург» О. Семак.

18 липня онлайн відбувся освітній семінар «Eurimages: можливості для української кіноіндустрії», покликаний розповісти про поточні результати членства України у «Єврїмаж», презентувати актуальні програми фонду та надати вітчизняним продюсерам рекомендації щодо подання проєктів на отримання фінансування. Спікерами заходу виступили: виконавча директорка «Єврїмаж» Сьюзан Ньюман, голова Державного агентства України з питань кіно М. Кудерчук, національний представник України в «Єврїмаж» С. Зленко та його заступниця, голова Української кіноасоціації В. Ярмошук. Семінар організовано Держкіно України, Національним представництвом України в *Eurimages* та Українською кіноасоціацією.

16 липня на фестивалі української культури «Виделка fest», який проходив у Вилковому (Ізмаїльський р-н, Одеська обл.), відбувся допрем'єрний показ українсько-болгарського художнього фільму «Край ріки», який знімався саме в цьому місті. Стрічку особисто представив болгарський режисер Васил Барков, народжений в с.мт Суворове на Одещині. Картину створено «Одеською кіностудією» та кінокомпанією «Маджик Маунт» (Болгарія) за підтримки Болгарського національного кіноцентру і Держкіно України. Фільм також увійшов до спеціальної програми «Зроблено в Одесі» 14-го Одеського міжнародного кінофестивалю (19–26 серпня, відбувся у Чернівцях).

20 липня до роковин трагедії рейсу *MH17* в український прокат вийшла документальна стрічка Р. Любого «Залізні метелики» (Україна/Німеччина) про збиття російськими військовими літака малайзійських авіаліній на початку російсько-української війни у 2014 році.

За кордоном

Український кінематограф було представлено на різних міжнародних кіномайданчиках. Зокрема до програм 57-го Міжнародного кінофестивалю у Карлових Варах (30 червня – 8 липня, Чехія) увійшло три українські стрічки: у позаконкурсній програмі «Горизонти» демонструвалися трагікомедія А. Лукіча «Люксембург, Люксембург» та документальний фільм Р. Любого «Залізні метелики» (Україна/Німеччина), а в межах індустріальної платформи *Eastern Promises* на презентації *Works in Progress* було представлено кінопроект Р. Бондарчука з робочою назвою «Редакція» (Україна/Німеччина/Чехія/Словаччина). Фільм І. Цілик «Я і Фелікс» (міжнародна назва «Rock. Paper. Grenade») за романом А. Чеха «Хто ти такий?» отримав спеціальну відзнаку міжнародного кінофестивалю для дітей і підлітків *53-th Giffoni Film Festival* (20–29 липня, Італія). Стрічка здобула приз *THE CGS AWARD* (Нагорода соціально-культурного кіноклубу для молоді) – *Percorsi Creativi 2023* («Творчі стежки 2023») в категорії «Generator +16». Своєю чергою анімаційний фільм О. Рубан і О. Маламужа «Мавка. Лісова пісня» відзначено екологічною премією клубу мультиплікаторів *Cartoon Club Award for the Environment* на анімаційному кінофестивалі *Cartoon Club Festival* (10–16 липня, Італія). 13 липня на фестивалі *35th Galway Film Fleadh* (Ірландія) у програмі «Митець у фільмі» відбулася світова прем'єра повнометражного документального фільму О. Семак «Деміург». А міжнародна прем'єра документальної стрічки американського режисера Крістофера Волтерса «Комедія війни: сміх в Україні» відбулась на кінофестивалі *Tribeca Film Festival* (7–18 червня, США).

23 липня в Музеї Американської кіноакадемії у Лос-Анджелесі (США) відбувся показ класики українського кінематографа «Земля» О. Довженка з прем'єрою нового оригінального саундтреку від британсько-італійського композитора Люка Коррадайна, який створив музичну композицію до стрічки одразу після російського повномасштабного вторгнення. Кінокартина відкрила спеціальну програму «Німі неділі» у супроводі живого виконання партитури камерним симфонічним оркестром. Це перший український фільм, який було показано в Музеї Американської кіноакадемії. Ініціатором заходу виступила

європейська громадська організація *UFACE* (*Ukrainians For the Arts, Culture and Education*), яку заснувала українська кінопродюсерка та культурна менеджерка К. Шевченко з метою підтримки та покращення сприйняття української культури у світі.

4 липня, до 500-та днів війни росії проти України, у Відні (Австрія) відбувся показ стрічки А. Лермана «Область Героїв» – першої масштабної кінореконструкції реальних героїчних історій звичайних українців.

11 липня в місті Ташмектеп, що на острові Бююкада (Туреччина), у рамках «Днів кіно в кінотеатрах» відбувся безкоштовний перегляд фільму Марини Ер Горбач «Клондайк» (Україна/Туреччина). А 21 липня цю стрічку показали в ефірі каналу *TRT 2*, найбільшого медіахолдингу Туреччини *TRT*.

14 липня в обмежений кінопрокат у США вийшов документальний фільм «20 днів в Маріуполі» М. Чернова про події в оточеному росією місті в лютому – березні минулого року.

Європейський культурний телеканал *ARTE* (Франція і Німеччина) придбав права на показ української стрічки Н. Парфан «Це побачення», знятої за підтримки Британської Ради в Україні та Українського інституту. Стрічка показує столицю України, в якій йде повномасштабна війна, але життя не припиняється в усіх його проявах.

На міжнародній стримінговій платформі *Netflix* (США) з'явилися українські стрічки «Сусідка» Н. Пасеницької, «Пекельна Хоругва, або Різдво Козацьке» М. Кострова, українсько-латвійський фільм «Свінгери 2» А. Екіса та обидва сезони комедійного серіалу «Скажені сусіди».

Візуальні мистецтва В Україні

21 червня в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному (Полтавська обл.) відкрито виставку II Міжнародного бієнале художньої кераміки ім. В. Кричевського з нагоди 150-річчя від дня народження митця. Через пандемію *COVID-19* та російську агресію подію двічі відтермінували. До експозиції увійшов 91 мистецький твір 55 авторів з України, Великої Британії, Данії, Ізраїлю, Литви, Малайзії, Туреччини та Японії. Бієнале відбувається за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України та Благодійного фонду «Дар».

8 липня у Київській міській галереї мистецтв «Лавра» відбувся мистецький пленер «Культурна мозаїка», організований Представництвом ЄС в Україні у межах комунікаційної кампанії «Разом творимо. Разом зберігаємо». Під час заходу було представлено виставку проєктів-переможців конкурсу, присвяченого осмисленню війни в Україні з 2014 року й до сьогодні з фокусом на взаємодію України та ЄС. Конкурс проходив 26 травня – 20 червня за ініціативи Представництва ЄС у партнерстві з галереєю «Лавра» та мав на меті сприяння творчому вираженню й обговоренню теми війни через художній погляд, показати роль ЄС у збереженні, підтримці та відновленні української культури, особливо сучасного мистецтва. Переможцями стали проєкти «Пісні сирен» А. Савадова і Р. Михайлова, «Ті самі слова» А. Верещаки, «Повернись живим

«Обійми» С. Корнієвського, «Україна» С. Бородіна, «Скульптури» В. Пирогова, «Евакуація, евакуація» О. Харча, «Мідна плащаниця/Знайдені предмети» В. Дмитрука. Переможців привітав Посол Європейського Союзу в Україні Матті Маасікас. Під час пленеру також можна було ознайомитися з виставкою міжнародного фонду *ALIPH* (базується у Швейцарії) про збереження культурної спадщини України під час війни; дізнатись про грантові програми ЄС; прослухати лекції «Співпраця Національної академії мистецтв України з Європейським Союзом» від академіка-секретаря НАМ України В. Корнієнка, «Музеї України в полум'ї війни. Порятунк. Реставрація» від генеральної директорки Національного науково-дослідного реставраційного центру України С. Стрельнікової, «Музей під час війни» Н. Василюшиної з Меморіального музею тоталітарних режимів «Територія терору», «Художній музей Галагана під час широкомасштабного вторгнення: втрати, здобутки та плани» від директора Чернігівського обласного художнього музею ім. Г. Галагана – Ю. Ткача, «Оцифрування колекції художнього музею» від представника платформи *MU ART* Є. Гомонюка (Миколаїв) та ін.; переглянути фільми (серед них – «Культура під час війни. Захід», створений у межах співпраці Представництва ЄС в Україні та *Ukrainianer*); взяти участь у численних майстер-класах від українських культурних інституцій, мистецьких організацій і майстрів; долучитися до акції «Листівки захисникам і захисницям України» та конкурсу дитячих малюнків «Україна – це Європа» тощо.

25 липня – 3 серпня у Києві, в Центральному будинку художника, діяла художня виставка «З Фінляндії з любов'ю», яка стала проявом солідарності та підтримки України від фінської мистецької спільноти. У експозиції представлено твори 17-ти митців, кураторами виступили фінська місткня Пяйві Лартана та Олена Калмикова. На відкритті події з вітальним словом виступив Надзвичайний і Повноважний Посол Фінської Республіки в Україні Яакко Лехтовірта й наголосив на важливості співпраці в мистецькій царині. Проєкт реалізовано за сприяння Художнього об'єднання регіону Кантола «Soho Hampton» та мерії міста Хямеєнлінна за ініціативи фінського художника азербайджанського походження Чингіза Абасова.

З 28 липня по 8 вересня в Національному художньому музеї України (НХМУ) проходила персональна виставка Надії Каабі-Лінке, художниці українсько-туніського походження, яка нині мешкає в Берліні. Виставковий проєкт «Стиснуті нескінченністю» розповідає про переживання сьогоденного моменту з його майже фізичним відчуттям втрати звичної реальності, зависанням в нескінченності й звууженням простору дії. Первісний задум проєкту було змінено після повномасштабного російського вторгнення. Надія Каабі-Лінке та її команда працювали з колекцією НХМУ протягом кількох років. Результатом міждисциплінарного дослідження, здійсненого за підтримки Гете-Інститут в Україні (Німеччина), став проєкт соціальної скульптури «Реактивний струм», заснований на роботах зі Спецфонду – колекції творів, вилучених з публічного показу в 1937–1939 роках, які мали бути згодом знищені, проте чудом вціліли. Відкриття виставки, заплановане на березень 2022 року, довелося відкласти. В оновленому форматі експозиції представлено дві роботи художниці, створені

спеціально для НХМУ, – це однойменна фотосерія «Стиснуті нескінченністю» та інсталяція «Рай і пекло», втілена у безпосередньому діалозі з історичною архітектурою музею. Третій зал експозиції залишився порожнім через неможливість представити роботи зі Спецфонду. Художниця, музей та Гете-Інститут в Україні вирішили наповнити його заходами публічної програми, побудованої на взаємодії різних інституцій, спільнот і досвідів. Зокрема 28 липня в музеї одночасно з простором «daadgalerie» в Берліні відбувся цифровий концерт-перформанс гурту *_mediaklub* у діалозі з представленим проєктом. А 8 вересня, ще під час виставки «Стиснуті нескінченністю» в НХМУ у Києві, Надія Каабі-Лінке відкрила персональну виставку «Бачити без світла» в Національному музеї сучасного мистецтва «Hamburger Bahnhof» у Берліні. Тим часом як воєнний стан у Києві не дозволив показати «Реактивний струм» у повному обсязі, художниця вирішила представити його змінену версію в Берліні, нагадуючи про німецько-українські зв'язки. Експозиція діятиме до 7 квітня 2024 року.

З 25 червня до 20 серпня у Рівненському обласному краєзнавчому музеї тривала міжнародна фотовиставка про війну в Україні «НОРЕ (НАДІЯ)», на якій було представлено роботи митців з 11-ти країн: Греції, Іспанії, Італії, Китаю, Люксембургу, Польщі, Республіки Корея, США, Франції, Хорватії та України. Зроблені в Україні воєнні фотографії контрастують зі світлинами іноземних фотографів, що демонструють мирне життя у їхніх країнах. Сприяння та фінансову допомогу у створенні експозиції надав південнокорейський фотограф Пунг Янг Квак. До відкриття виставки він разом зі своїми колегами з Кореї записав відеозвернення. Також митець передав для виставки стяг України, підписаний президентом Міжнародної федерації фотомистецтва (*FIAP*) і всіма фотографами-учасниками заходу, та прапор Республіки Корея.

За кордоном

Поштова марка «руській воєнний корабель, іді...!», яку презентувала Укрпошта 12 квітня 2022 року, отримала гран-прі міжнародної філателістичної мистецької премії «Азіаго». Церемонія нагородження пройшла 23 липня на муніципальній площі Азіаго (провінція Віченца, Італія). Нагороду для Укрпошти отримав Генеральний консул України в Мілані А. Картиш.

Одразу двоє українських фотографів – А. Гром і А. Гумілевський – потрапили до списку переможців конкурсу *Photometria Awards 2023*. Їхні світлини були представлені у вересні на виставці *Emerging Roots* у місті Яніна (Греція).

15 липня – 22 серпня в Українському домі у Вашингтоні, який діє при Посольстві України в США, експонувалася виставка живопису П. Антипа «Космогонія».

11–23 липня у Відні, в Музеї народного мистецтва (*Volkskundemuseum*), проходила виставка «BeLive: believe, be live», на якій було представлено живопис, графіку, колаж, фото й інсталяції 18-ти українських митців на тему віри та війни. До експозиції увійшли роботи М. Вишедської, В. Березіної (створені в окупації у Херсоні), П. Мазая, Д. Мовчана, О. Дворак-Галік, К. Терещенка, М. Гельман, Ж. Лаптія, В. Стасенка й ін. Курувала експозицію засновниця пла-

тформи *Art Contact Ukraine* Я. Гринів. Захід відбувся за підтримки Посольства України в Австрії, Музею народного мистецтва Відня та району Йозефштадт.

З 13 травня по 16 липня у місті Грац, в галереї «QL-Galerie», експонувалася персональна виставка української художниці кримськотатарського походження Е. Шемседінової, яку вона присвятила рідному Криму. «Напружений горизонт» – це серія суворих, монохромних морських пейзажів, написаних мисткинею з пам'яті. Вона передає відчуття людей з приморських регіонів України, які з чорною тривогою вдивляються у горизонт, де за обрієм знаходяться ворожі російські військові кораблі з ракетами. Проєкт створено за підтримки гранту Федерального міністерства мистецтв, культури, державної служби та спорту Австрії та *Office Ukraine Graz*.

15 та 16 липня у рамках артфестивалю *Leigh Art Trail* у місті Саутенд-он-Сі (графство Ессекс, Велика Британія) було представлено три картини українських художниць – В. Забеліної, А. Педан та Ю. Володарської. Зокрема полотно В. Забеліної вдалося вивезти з тимчасово окупованого Маріуполя. Незавершений натюрморт художниці символізує, як для всіх українців час зупинився з початком війни.

З червня в містечку Ратаї-над-Сазавою (центральна Богемія, Чехія), у галереї «Chodba» простору *Klub Čtrnáctka*, відбулася персональна виставка українського карикатуриста О. Кустовського, присвячена війні росії проти України. Відвідувачі заходу мали змогу придбати роздруковані графічні аркуші митця і у такий спосіб підтримати українських воїнів.

Ліногравюри та ксилографії української художниці-графіка О. Джураєвої увійшли до «Місячного кодексу» («Lunar Codex») – мультимедійного архіву світового мистецтва, куди потрапили роботи авторів зі 157 країн. Ідея створення архіву належить канадському фізику Семюелю Перальті. Аеронавігаційне космічне управління США (NASA) планує відправити цю колекцію на Місяць.

Музеї. Охорона культурної спадщини в Україні

Одразу дві делегації в рамках офіційних візитів до України побували у Національному музеї історії України у Другій світовій війні: 7 липня – військова делегація з Литви на чолі з начальником Штабу оборони Литовських збройних сил генерал-майором Міндаугасом Степонавічюсом, а 24 липня – делегація Ірландії на чолі з прем'єр-міністром країни Лео Варадкар. Гості оглянули виставку «Україна – розп'яття» та вшанувала пам'ять маленьких українців, які загинули внаслідок російського вторгнення, у просторі Мартиролога «Діти». Своєю чергою міністр закордонних справ Хорватії Гордан Грлич Радман 31 липня відвідав Національний музей Голодомору-геноциду. Гість вшанував пам'ять убитих голодом українців біля скульптури «Гірка пам'ять дитинства» та прослухав коротку екскурсію про Голодомор-геноцид 1932–1933 років. А 7 липня до Музею Голодомору завітав репортер і письменник, автор книги «Гарет Джонс. Людина, яка забагато знала» – Мирослав Влеклий (Польща). Він прослухав екскурсію Залою Пам'яті та подарував бібліотеці музею український переклад своєї книги.

4 липня, у День незалежності Сполучених Штатів Америки, Національний музей історії України у Другій світовій війні в рамках проєкту «Україна – розп'яття» презентував оновлену експозицію, яка розповідає про військову та економічну співпрацю між США та Україною. Акцентом експозиції є прапори двох держав: державний прапор України, який майорів над Азовсталлю до виходу останнього українського солдата з Маріуполя, та прапор Сполучених Штатів Америки, піднятий над будівлею Капітолія на честь виступу президента України В. Зеленського перед обома палатами Конгресу США 21 грудня 2022 року. Відкриття виставки відвідали Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Бріджет Брінк, керівник Офісу Президента України А. Єрмак та Міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко. Музичний супровід церемонії забезпечив артпроєкт «Культурний десант», його засновник Коля Серга виконав гімн США. Також 4 липня монумент «Батьківщина-мати» підсвітили кольорами прапора Сполучених Штатів Америки на знак пошани та вдячності американському народу.

З 8 липня до 7 серпня у виставковому центрі Національного музею історії України у Другій світовій війні проходила виставка вуличного художника Крістіана Гемі, званого як *C215* (Франція). Митець особисто представив свої найновіші роботи, створені під час повномасштабної російсько-української війни у Києві, Львові, Житомирі, Ірпені, Бучі та смт Гостомель. Центральна інсталяція виставки – символічний блокпост, що уособлює стійкість захисників України, перетворений художником на артоб'єкт. Важливою віссю проєкту також стала спеціально створена серія портретів захисників, які віддали свої життя, боронячи Україну. Образи героїв доповнені автентичними предметами з колекції Музею війни, що належали воїнам за життя. Частина експонованих робіт *C215* створена на артефактах війни, зібраних музеєм під час експедицій до постраждалих регіонів України. Проєкт реалізовано за ініціативи Міністерства культури та інформаційної політики України.

Працівники Національного заповідника «Софія Київська» висловили подяку інженеру-архітектору Вольфгангу Цестнеру та архіваріусу Францу Цестнеру із собору Св. Стефана у Відні, Посольству Австрії в Україні і проєкту *SaveUkrainianHeritage* (допис за 10 липня у фейсбуці) за сприяння у скануванні пам'ятки, яке було здійснено у грудні 2022 року за підтримки Європейської асоціації архітекторів кафедральних соборів. Екстер'єр та інтер'єр собору оцифрувала українська команда *Skeiron*. Отримані дані убезпечать знання про культурну спадщину, дадуть нові можливості для її дослідження, контролю та збереження.

14 липня у Луцьку запрацював музейний простір «Окольний замок», створений на базі відреставрованих пам'яток архітектури національного значення: Вежі князів Чорторийських з оборонним муром XV ст. і Монастиря єзуїтів із підземеллями. Це стало можливим завдяки проєкту «Нове життя старого міста: ревіталізація пам'яток історико-культурної спадщини Луцька та Любліна», який реалізували Луцька міська рада у партнерстві із муніципалітетом Любліна (Польща) завдяки гранту ЄС в межах Програми транскордонного співробітництва «Польща – (Білорусь) – Україна 2014–2020» Європейського інстру-

менту сусідства. На втілення проєкту ЄС виділив понад 1 млн євро. Реставраційні роботи тривали у 2018–2022 рр. За цей час було досліджено та укріплено фрагмент вціпленої стіни Окольного замку, ревіталізовано збережену частину та частково відбудовано втрачену частину оборонного муру, розчищено 700 м² підземель, відреставровано 2 300 м² фасадів монастирської будівлі, проведено благоустроїв.

До 140-річчя від дня народження Джеймса Аббе (17 липня 1883 – 11 листопада 1973) на сайті Національного музею Голодомору-геноциду з'явився розділ зі світлинами фотографа, дозвіл на публікацію яких надав Архів Джеймса Аббе (США). Під час поїздки до СРСР у 1932 році знаний фотограф відвідав і Україну, зокрема Харків, Донеччину, побував на шахтах Донбасу та будівництві Дніпробуду. Попри заборони радянської влади фотограф зафіксував голод в Україні.

А 20 липня Національний музей Голодомору-геноциду передав неурядовій організації *Nordic Ukraine Forum* літературу про Голодомор для поширення в Швеції. Це більше сотні книг і брошур, зокрема, стаття Р. Лемкіна «Радянський геноцид в Україні» та видання «Нас вбивали, бо ми українці». Головною метою *Nordic Ukraine Forum* є просування інтересів України у Швеції. Серед іншого організація провадить просвітницьку роботу щодо Голодомору в Швеції та лобює питання визнання цієї країною Голодомору геноцидом українського народу.

Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні Роман Ващук (2014–2019 рр.) разом із дружиною Оксаною Смеречук передали до фондів Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» цінний дарунок – дерев'яну скульптуру «Розп'яття», створену народним генієм, з відбитком часу української історії.

За кордоном

28 липня – 26 серпня у місті Торре-дель-Лаго у рамках 69-го Фестивалю Пуччіні (*Puccini Festival*, Італія) було представлено виставку про С. Крушельницьку «Гранд тур: Соломія. Україна – Італія». Місце проведення експозиції обрали не випадково – у Торре-дель-Лаго мешкав сам Пуччіні, а українська співачка після одруження і завершення оперної кар'єри оселилася в сусідньому містечку Віареджо. Виставку відкрили перед прем'єрою опери «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччіні – твору, який свого часу отримав визнання публіки саме завдяки виконанню української співачки. Особливістю виставкового проєкту є багатошаровість конструкції, що поєднує інформаційні матеріали про кар'єру та життєвий шлях всесвітньо відомої артистки, унікальні архівні фотографії та аудіозаписи. Дизайнером проєкту став український медіахудожник С. Петлюк. Проєкт реалізувала команда Музично-меморіального музею С. Крушельницької у Львові за підтримки Українського культурного фонду.

3–6 липня у Варшаві відбулась конференція «Заповнення сліпих зон. Розміщення України на культурній карті Європи», яка зібрала музейників України (було представлено майже 50 музеїв), Польщі та Німеччини, урядовців, дипломатів та експертів з метою обміну досвідом та реакцій в кризових ситуаціях.

Програма конференції включала: обговорення «Формування наративу: якою б Україну хотіли бачити та якою її бачать інші» за участі заступниці міністра культури та інформаційної політики України А. Бондар і доктора Каєма Олафа Ланга, аналітика *Stiftung Wissenschaft und Politik*; дискусію «Оцифрування в музейній практиці: з якою метою, та в який спосіб»; лекції та тренінги з просування музеїв через цифровізацію колекцій, з ефективною комунікації та пошуку коштів для актуальних та майбутніх проєктів. Також під час заходу фахівці з європейських музеїв поділилися з українськими колегами досвідом побудови наративів у своїх закладах. Організатором конференції виступила фундація *OBMIN* (заснована у грудні 2022 року задля підтримки українських музеїв, що постраждали в результаті російської агресії) у співпраці з Міністерством культури та інформаційної політики України, Посольством Німеччини у Польщі, Гете-Інститутом у Варшаві, Колегіумом Імре Кертеш в Єні (Німеччина), Представництвом Європейської комісії у Республіці Польща, влади міста Варшава та за підтримки Фундації польсько-німецької співпраці, Фонду Герди Хенкель (Німеччина), Фонду родини Марії Примаченко (Україна) та польського офісу компанії *Ernst&Young*.

13 липня Надзвичайний і Повноважний Посол України у Фінляндії О. Діброва відкрила україномовний аудіогід на найдавнішій морській оглядовій екскурсії фінської столиці – «Історичний центр Гельсінкі», що проводиться фінською компанією «Royal Line». Екскурсія українською мовою доступна у застосунку *Reveel – Explore Destinations* від компанії «Royal Line» та екскурсійної платформи *Reveel.guide*. Це вже другий україномовний аудіогід у країні. Проєкт реалізовано у межах ініціативи першої леді України О. Зеленської з упровадження україномовних аудіогідів у провідних музеях світу.

Креативні індустрії В Україні

24 липня Український культурний фонд у партнерстві з британською консалтинговою компанією *Counterculture Partnership* і Міністерством культури та інформаційної політики України за підтримки Британської Ради презентували результати дослідження «Авторське право та креативні індустрії в Україні». Основну увагу у звіті приділено авторському праву у музичному та аудіовізуальному секторах. На основі опитування дослідники підготували практичні рекомендації для запровадження відповідального управління авторським правом.

З 12 червня по 16 липня тривав курс «Підтримка креативної економіки» від *Cultural Associates Oxford (CAO)*, яка створила цю програму спільно з Британською Радою та адаптувала її для України у співпраці з експерткою К. Кравчук. Програма відбулась уже вдруге і цьогооріч поєднала учасників у трикутнику «держава – громадський сектор – креативний бізнес», тобто творців політик і креативних практиків.

За кордоном

11 та 12 липня 26 українських дизайнерів презентували свої колекції під час Берлінського тижня моди (Німеччина) у рамках *Ukrainian Fashion Week*

International Season SS24. Це стало можливим завдяки партнерству Українського тижня моди та *PREMIUM Berlin* у рамках глобальної ініціативи «Support Ukrainian Fashion». Концепція простору, у якому дизайнери представили колекції, була розроблена українською художницею Г. Ерде. Серед представлених брендів: *Anna Yasynska, Bobkova, Chereshnivska, DevoHome, Kozhuhar, Logvin, Not Silent, Podolyan, Svitlo, Vorozhbyt&Zemskova, 91LAB*.

4 липня Генеральне консульство України в Чикаго (США) офіційно оголосило про відкриття першого на території Північної Америки сучасного українського культурного простору «С Ukraine», девіз якого – «Привезти найкраще з України до Чикаго» («bring the best of Ukraine to Chicago»). Це спільний проєкт Генерального консульства України в Чикаго, *World Business Chicago* та мерії Чикаго, завдяки якому місцеві українські бізнеси можуть презентувати себе, а разом і українську культуру через креативні індустрії та найкращих виробників одягу, їжі й техніки. Окрім іміджевого аспекту, проєкт також несе благодійну місію – зібрати кошти на відбудову лікарні у Харківській області, яка постраждала від російських ракетних атак. Партнером проєкту є *United24*.

Королева Іспанії Летиція одягнула вишиванку від українського бренду *Etnodim* на церемонію вручення нагород Мікрофінансового фонду *BBVA*, що відбулася 10 липня у Мадриді.

Українська режисерка Т. Муїньо зняла кліп на пісню «Daylight» Гаррі Стайлза (Велика Британія). Оператором також виступив українець М. Кузьменко. Відео оприлюднено 19 липня.

Туризм В Україні

6 липня під час Міжнародного Українсько-Румунсько-Молдавського бізнес-форуму, що відбувся у Чернівцях, було представлено інтегрований транскордонний туристичний маршрут із Чернівців до Свидника, який пролягає через територію України, Румунії, Угорщини і Словаччини й об'єднує пам'ятки ЮНЕСКО, історичні та культурні пам'ятки, природну привабливість територій, заклади культури та туристичні послуги. Маршрут є складовою проєкту «Карпати ЮНЕСКО – Green Carpathia», що реалізується у межах Програми транскордонного співробітництва «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014–2020» Європейського інструменту сусідства. Кожна зі сторін включила до маршруту 2–3 головні пам'ятки та 35 допоміжних туристичних об'єктів. Головними об'єктами від нашої країни стали пам'ятка ЮНЕСКО – Резиденція митрополитів Буковини і Далмації (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича) та природний об'єкт – лебедине озеро у селі Чорторія.

Література В Україні

17 липня Український інститут книги оголосив переможців програми підтримки перекладів *Translate Ukraine 2023*. Загалом буде підтримано 77 проєктів, які вийдуть у Польщі (14), США (10), Німеччині (7), Болгарії (5), Азербайджані (5), Грузії (4), Словаччині (3), Греції (2), Швеції (2), Нідерландах (2), Че-

хії (2), Хорватії (2), Північній Македонії (2), Угорщині (2), Латвії (2), Єгипті (2), Великій Британії (1), Норвегії (1), Австрії (1), Італії (1), Іспанії (1), Ізраїлі (1), Литві (1), Естонії (1), а також іноземними мовами в Україні (3). Серед видань представлено як сучасні, так і класичні українські твори дитячої та дорослої художньої літератури й нонфікшну.

6 липня в Національному музеї літератури України відбулася презентація двомовної українсько-грузинської поетичної збірки «Виявляється, ти був у підвалі Маріупольського театру, Боже!», створеної за ініціативи Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України та Державного університету Іллі (Тбілісі, Грузія). Книга складається з віршів про війну, які було написано під час повномасштабного російського вторгнення українськими та грузинськими поетами. Серед авторів – Гіоргі Лобжанідзе, Генрі Долідзе, Рої Абуселідзе, Калтамзе Ана Сурманідзе, Като Джавахішвілі, С. Жадан, Г. Крук, Б. Гуменюк, Н. Маринчак, Д. Лазуткін, О. Сливинський, С. Лазо та ін. Проілюструвала видання харківська художниця Д. Хрисанфова. За задумом авторів проекту ця збірка призначена для передачі бійцям Грузинського легіону та українським військовим. Видання побачило світ завдяки меценатському сприянню грузинського видавництва «Сулакаури». Наразі наклад активно розповсюджується Центром морально-психологічного забезпечення Командування Об'єднаних сил ЗСУ й волонтерськими організаціями на фронті та в госпіталях.

7 липня у Києві та 18 липня у Львові журналіст і кореспондент *The Guardian* Люк Гардінг (Велика Британія) презентував український переклад своєї книги «Вторгнення. За лаштунками кривавої війни Росії та боротьби України за виживання», яка вийшла у видавництві «Vivat» у перекладі І. Возняка. Це збірка репортажів з різних міст України з 24 лютого 2022 року до весни 2023 року. На обкладинці видання використано фотографію українського військового Д. «Ореста» Козацького. Оригінал книги «Invasion: russia's Bloody War and Ukraine's Fight for Survival» побачив світ у лондонському видавничому домі «Faber» у 2022 році та був номінований на премію Джорджа Орвелла.

Завдяки фінансуванню Програми ЄС «Креативна Європа» з червня по вересень у Кам'янці–Подільському (Хмельницька обл.) діяла резиденція для поетів і перекладачів поезії *BAZHAN residency*, якою опікувалися *Літературно-перекладацький фестиваль TRANSLATORIUM* і європейська поетична платформа *Versopolis*. Її резидентами стали Л. Панасюк, С. Прилуцький, А. Ютченко, І. Ківа, О. Коцарев, О. Шакіров. Р. Гардашук і М. Лижов. Митці мали можливість більше дізнатися про місто та його уродженця М. Бажана, попрацювати над власними проектами та презентувати результати своєї роботи на творчих зустрічах, поетичних читаннях, перформенсі тощо.

За кордоном

26 липня Державна міністерка з питань культури та ЗМІ ФРН Клаудія Рот оголосила про старт програми підтримки українського книжкового ринку та сприяння обміну між українською та німецькою видавничими сферами. На ці цілі Уряд Німеччини спрямовує 900 тис. євро. У рамках низки окремих проектів планується надання підтримки українським авторам, видавцям та особам, які

працюють у медійній галузі. Сприяння нададуть, зокрема, створенню колекції німецької літератури в українських бібліотеках; запрошенню українських авторів до німецьких книгарень та інших літературних інституцій; «Українській видавничій премії»; англomовній онлайн-платформі, присвяченій літературі з України й інших країн регіону; а також представленню України на Франкфуртському книжковому ярмарку. Програма триватиме до червня 2024 року. За її реалізацію відповідає Біржовий союз німецької книжкової торгівлі в тісній співпраці з такими інституціями, як Франкфуртський книжковий ярмарок, Український інститут книги, Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал», професійне медіа про читання і книговидання «Читомо» та Гете-Інститут в Україні.

Український поет і письменник С. Жадан та музикант Ю. Гуржи представили 1 липня на фестивалі *LIT:Potsdam* у столиці Німеччини музичний альбом «Фокстроти» на вірші українських поетів 1920-х років. Перформанс супроводжувався німецькими субтитрами. Гостею вечора стала поетка Ульріке Альмут Зандіг, яка виконала кавери на пісні з альбому німецькою мовою. Вечір розпочався розмовою С. Жадана із письменницею Сашею-Маріанною Зальцман.

Українська поетка Г. Крук виступила на мистецькому фестивалі *asphalt Festival 2023* у Дюссельдорфі (16 червня – 2 липня, Німеччина) з промовою про важливість мистецтва та літератури під час війни, межі нормальності та випробування, які падають на плечі сучасних українців. Г. Крук була представлена у фестивальній серії «Українські голоси», у фокусі якої – українські митці, які реагують на російське вторгнення.

Фестиваль підліткової літератури *CampYA*, який 29 та 30 липня відбувся у Лондоні (Велика Британія), присвятив Україні свою щорічну онлайн-дискусію *New Horizons* (кожного року у фокусі заходу певна країна). У обговоренні взяли участь українські авторки А. Нікуліна та Н. Матолінець разом із англійською письменницею Жаклін Сильвестр. Українки розповідали про труднощі роботи з текстом під час війни, свій письменницький досвід, видані книжки, плани на майбутнє.

12 липня та 14 вересня в Лондоні, у Церкві Святої Трійці (Велика Британія), відбулися вечори української поезії, музики й експресії *Ukrainian Poetry Night*. Українська поезія звучала в оригіналі та перекладах англійською. Вечори стали першими заходами нового українського проекту *Ukrainesque*. 50% коштів, отриманих під час проведення заходів, передадуть благодійному фонду «Таблеточки», який надає допомогу онкохворим дітям і їхнім сім'ям в Україні.

Через війну росії проти України міжнародну перекладацьку майстерню «Літтрансформер 2023» для перекладачів міст літератури ЮНЕСКО замість Львова було проведено у Любляні – словенському місті літератури ЮНЕСКО. Захід відбувся 2–10 липня та об'єднав перекладачів зі Словенії, США, Великої Британії, Польщі, Угорщини, Північної Македонії, Туреччини й України. Учасницею від нашої країни стала У. Дрогомирецька. Мета проекту – показати важливість літератури в межах сприяння перекладацькій справі як способу міжкультурної комунікації. Майстерню «Літтрансформер» було започатковано в 2019 році у Львові у співпраці Офісу «Львів – місто літератури ЮНЕСКО» та кафед-

ри перекладознавства і контрастивної лінгвістики ім. Г. Кочура Львівського національного університету ім. І. Франка.

18 липня відбулася онлайн-презентація українського перекладу збірки кувейтських новел «У пошуках коштовних перлин», яку було видано під патронатом Посольства України в Кувейті та за сприяння Національної ради з питань культури, мистецтва та літератури Держави Кувейт. Новели висвітлюють життя країни від початку ХХ ст. дотепер. Тексти подані українською та арабською мовами. Авторка і керівниця проекту – О. Сегеда. Над перекладами працювали О. Сегеда, І. Субота, Л. Музаннар. Літературний редактор видання – О. Богомолець-Бараш. Дизайн створено агентством «Тріада-С» у співпраці з Національною радою з питань культури, мистецтва та літератури Кувейту. Книга доступна в друкованому та електронному форматах.

У липні в США та Канаді запрацювала онлайн-книгарня української літератури *Ukrainian Pages* («Українські сторінки»). Проєкт створено Георгієм Корнійчуком (директор), Іриною Пахомовою (продакт-менеджерка) та Владиславом Степанюком (технічний директор).

Бібліотеки В Україні

3 липня у Національній бібліотеці України ім. Я. Мудрого відбулася зустріч директора Польського Інституту у Києві Роберта Чижевського з радницею генерального директора книгозбірні з міжнародних питань Г. Ромодан. Було розглянуто низку питань щодо майбутньої співпраці, зокрема домовлено про сприяння Польського Інституту в книгообміні між національними бібліотеками двох країн. Також обговорено планування потреб книгозбірні та підтримку в наданні закладу технічного обладнання.

За кордоном

З 6 липня по 8 жовтня у Державній бібліотеці Берліна «Фонд пруської культурної спадщини» було представлено інсталяцію «Чутливий контент» українських художниць С. Гупаловської і Д. Білої. Робота демонструє художньо оброблені предмети меблів із п'яти зруйнованих російською армією українських бібліотек, зокрема Чернігівської обласної бібліотеки для юнацтва. Символічно, що неподалік місця експозиції знаходиться пам'ятник «Порожня бібліотека» на площі Бебеля, присвячений спаленню нацистами на цій площі книг у 1933-му. У відкритті інсталяції взяли участь директор книгозбірні Ахім Бонте, радник-посланник Посольства України в Німеччині М. Ємельянов, заступниця директора Українського інституту книги О. Одинока та керівниця ініціативи «Подружжя українських дипломатів» Т. Сибіга. Організація виставки стала можливою завдяки підтримці державного міністра з питань культури та медіа ФРН Клаудії Рот, Посольства України в Німеччині, Українського інституту книги та ініціативи «Подружжя українських дипломатів».

Проєкт «Українська книжкова полицка» продовжує поширювати українську літературу в оригіналі та перекладах за кордоном. Зокрема 3 липня Надзвичайний і Повноважний Посол України в Турецькій Республіці В. Боднар ра-

зом із дружиною завітали до Президентської бібліотеки Туреччини та поповнили Українську книжкову полицку понад 100 книгами українською, турецькою та англійською мовами. Дипломат також обговорив із директором установи реалізацію спільних проєктів, включаючи презентації книг класиків української літератури в перекладах турецькою. А 5 липня завдяки асоціації «Українські перспективи» Українська книжкова полицка запрацювала у місті Монтіньї-ле-Бретонне, в мультимедійній бібліотеці *Médiathèque du Canal* (Франція).

Нагороди

В Україні

14 липня, у День взяття Бастилії – національного свята Франції, у Національному заповіднику «Софія Київська» відбулась церемонія вручення ордена Почесного легіону письменниці та публіцистці О. Забужко і кінорежисеру О. Сенцову, який нині служить у лавах ЗСУ. Від імені президента Франції Еммануеля Макрона найвищу нагороду своєї країни їм вручив Надзвичайний і Повноважний Посол Французької Республіки в Україні Етьєн де Понсен.

Побратимство

За кордоном

Мелітополь став містом-побратимом Хобокена (штат Нью-Джерсі, США). 10 липня мери міст Іван Федоров і Раві С. Бхалла уклали в Америці угоду про партнерство, якій також посприяло Агентство США з міжнародного розвитку (*USAID*).

Просвітництво

В Україні

На онлайн-платформі *Google Arts & Culture* (корпорація *Google*, США) з'явилася українська стаття про культуру кримських татар. У ній описано експонати, що належать до скарбниці Національного музею історії України. Для статті обрали основні тематичні блоки, які б розкрили корінний народ Криму з різних ракурсів: історія, політична традиція, різні аспекти традиційної культури.

За кордоном

22 липня у містечках Хора та Дріюпіда на острові Кітнос (Греція) розпочала свою роботу вулична фотовиставка під девізом: «Нитки, які нас поєднують, або Сучасний діалог за допомогою традиційних українських та грецьких костюмів». Містяни та туристи мали змогу ознайомитись із нею по вересень включно. Місце проведення вибрано не випадково, адже Кітнос має побратимські відносини з Маріуполем та селищем Сартана. Виставку організовано за сприяння мера муніципалітету Кітнос Стаматіса Гардеріса.

Культура і мистецтво для людей, постраждалих від війни

В Україні

Театральний режисер і арттерапевт Нікола Нікша Етерович (Німеччина) провів у Музеї окупації Києва на лівому березі (філія Музею історії міста Киє-

ва) двотижневий проєкт та інтерактивну виставку «У червоній рамці. Україна». Ініціатива спрямована на роботу зі зцілення травм війни та подолання ізоляції. Щодня з 2 по 15 липня усі охочі мали змогу обговорити у групі свій досвід проживання війни, а потім «висловити» прожите за допомогою художніх засобів. Створені упродовж проєкту роботи стали основою інтерактивної виставки. Її планують доповнити в інших містах України, а згодом експозиція помандрує Європою.

Матеріал підготувала

Г. М. Іванченко

завідувачка сектору ДЗК відділу НАУІ

Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,86. Б/т. Зам. 63. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12

